

**Antoninus Diana Panormitanus, Clericus Regularis, Doctor
Celeberrimus, Coram S. D. N. Alexandro VII. Episcoporum
Examinator, & Sancti Officij Regni Siciliae Consultor,
Coordinatus, Seu Omnes ...**

Diana, Antonino

Lugduni, M. DC. LXXX.

34. An liceat occidere invasorem, pro defensione rerum externarum
proximi? Sed difficultas est, an ad id teneatur? Et quid, si ex officio, vel
justitiæ lege, ut Ministri publici, &c. teneatur ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76432](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76432)

fur iniuste aggreditur accipere rem ascendentem ad summam quatuor, vel quinque ducatorum, resistentem domino posse illum interficere.

2. Sed plus addit Molina de Iustit. & Iure, tom. 4. tr. 3. disp. 16. n. 7. vbi sic ait. Quando autem quis iniuste aggreditur usurpare rem etiam valoris vnius aurei, vel minoris adhuc valoris, resistente domino, aut custode illius, certe neque ad culpam, neque ad poenam aude-rem dampnare, qui illam defendendo interficeret eum moderamine inculpatae tutelae iniustum aggressorem; quidquid in contrarium cum Baldo & Angelo dicat Carcerius. Ita Molina, & post illum Bonacina de contr. tr. disp. 2. q. ult. sect. 1. p. n. 1. & ratio est, quia in tali casu inuasor non solum rem auferit, sed etiam magnam infert contumeliam, quae potest per vim repelli.

3. Verum has sententias ego non approbo, nimis enim laxae videntur; quis enim concederet pro vno, vel duobus aureis vitam hominis licite eripi posse? Nam licet te tuaque tuendi ius habeas, conferendum tamen est damnum quod tibi caues, cum illo, quod das, quamuis innocentis conditio melior sit. Dico ergo cum Strouersdorf. de Iust. & iure, in 2. 2. D. Th. q. 6. n. 1. 7. concl. 1. & aliis, rem propter quam alter interficiendus est; debere esse magni momenti vel ex se, vel in suo pretio, vel ex suo consequente, alioquin iniquum esset valde pro re parua eripere vitam hominis. Si tamen, ait Lessius lib. 2. c. 9. dub. 11. n. 68. verteretur tibi probro, nisi rem minimam sumi extorqueas; tunc posses conari, & si opus esset occidere, tunc enim non tam rei, quam honoris esset defensio. Ita ille, qui citat Sorum.

RESOL. XXXIII.

An liceat pro defensione vitae proximi occidere iniustum inuasorem?

Sed difficultas est, an ad id teneatur? Et quid, si vita proximi maxime sit necessaria Reipublicae, vel si Princeps, proprius pater, mater, frater, filius, aut vxor?

Et quid est dicendum, si inuasus cedat iuri suo? Ex part. 3. tract. 4. Resol. 19.

§ 1. Respondeo affirmatiue, quia lege charitatis licitum est aliis facere, quod pro seipso quisque potest: at pro se potest quis occidere inuasorem, vt supra visum est; ergo poterit & proximo & confirmatur, quia talis censetur innocens, etiam si forte causam dederit inuasioni, semper enim inuasio iniusta est; innocens autem licite defendi potest; ergo, &c. Ita Filiucius tom. 2. tract. 29. cap. 4. nu. 54. Malderus in 2. 2. tract. 3. cap. 1. dub. 15. Molina de Iustit. tom. 3. tract. 3. disp. 18. Azorius tom. 3. lib. 2. cap. 1. q. 21. & alij communiter.

2. Sed difficultas est; an ad id teneatur? Molina de Iustit. tom. 4. tract. 3. disp. 18. n. 3. & 4. Faber de restitut. in 4. sentent. dist. 15. q. 3. disp. 52. cap. 1. n. 14. affirmatiue respondent; quod tamen intelligunt, si absque notabili damno sui ipsius id praestare possit, quia vnusquisque tenetur magis se ipsum & sua curare, quam ea quae sunt proximi. Verum Filiucius loc. cit. n. 57. & Lessius lib. 2. c. 9. dub. 13. n. 92. docet, quod priuatus non tenetur tueri vitam alterius, quando non potest sine occasione inuasoris, quia nemo tenetur vitam suam tueri per mortem alterius. Ergo neque alienam. Aliqui tamen limitant hanc sententiam, videlicet quando persona defendenda non esset maxime necessaria Reipublicae, vel Princeps, vel proprius pater, mater, frater, filius, vxor: nam pro his defendendis non solum licet, sed etiam teneretur quis occidere inuasorem; &

hoc etiam asserunt quando ex officio promisso, aut contractu obligatur quis ad custodiam proximi, & ita ex Aretino & Suarez docet Malderus in 2. 2. tract. 3. cap. 1. dub. 15.

3. Sed dices, quid si inuasus cedat iuri suo? Responderet Malderus vbi supra posse adhuc licite occidi inuasorem proximi, cum enim non sit dominus vitae suae, possum etiam eo inuito velle custodire, tanquam mandatarium Domini, qui vnique mandauit de proximo suo. Idem docet Tannerus tom. 3. disp. 4. q. 8. dub. 4. n. 80. sed limitatur haec opinio; nisi inuasus serid dicat se nolle defendi, sed velle potius mori, quam occidatur inuasor in peccato mortali.

RESOL. XXXIV.

An liceat occidere inuasorem pro defensione rerum externarum proximi?

Sed difficultas est, an ad id teneatur? Et quid, si ex officio, iustitia lege, vt Ministri publici, &c. teneatur defendere proximum? Ex part. 3. tr. 4. Resol. 20.

§ 1. Respondeo affirmatiue, nam in omnibus euentibus, in quibus dictum est aliquem se, aut sua defendendo posse licite interficere iniustum inuasorem, in eisdem dicendum est esse licitum ceteris suum proximum defendendo interficere eundem aggressorem, quando ita necessarium est ad talem proximi honorumve illius defensionem. Atque id licebit non solum in praesentia illius, cum adiuuando, sed etiam in illius absentia ex praesumpta illius voluntate, bona illius defendendo. Ita Molina de Iustit. tom. 4. tract. 3. disp. 18. n. 1. & alij communiter.

2. Difficultas est, an ad id teneatur. Molina vbi supra. n. 4. negatiue respondet, quoniam lex charitatis non tam arcte obligare videtur, vt cum tanto inuasoris detrimento teneatur quis conseruare bona proximi longae inferioris ordinis, praesertim cum si inuasor tunc interficiatur, regulariter vna cum corporali vita amittet aeternam. Adde quod ea interfectio non fieret sine maximo horrore, ac difficultate interficientis; lex autem charitatis non est offensa obligare id horroris ac difficultatis subire, vt cum tanto detrimento inuasoris bona longae inferioris ordinis defendantur. Ita Molina, qui asserit suam doctrinam intelligendam esse de his, qui non tenentur ex officio, vel iustitiae lege, vt Ministri publici, &c. defendere proximum.

3. His tamen non obstantibus affirmatiuam sententiam tenet Philipp. Faber de restitut. in 4. sentent. dist. 15. q. 3. disp. 52. c. 1. n. 3. vbi sic ait. An verò pro conseruandis bonis externis proximi teneatur tertius occidere iniustum inuasorem, est res valde dubia. Nam quod teneatur denunciare Principi & Iudici, qui eum puniat vitae ablatione, si opus sit, non est dubium propter praecipuum correctionis fraternalis, sed an per se ipsum liceat eum occidere pro bonis externis, quae sunt ordinis inferioris, quam vita, est dubium. Vnde aliqui tenent partem negatiuam, & ratio desumpta à differentia bonorum corporis & externorum, nulla est, quia hoc casu pari pede currunt cum bonis corporis, quia iam supra concessit etiam Molina licere vnique occidere inuasorem tam pro defensione suae vitae, quam suorum bonorum: ergo eadem ratio militat in defensione proximi. Cum ergo sacra Scriptura obliget vnquemque ad defendendum proximum innocentem, iuxta illud Ezech. 17. Vnicuique mandauit Deus de proximo suo. & Pron. 24. Erue eos qui ducuntur ad mortem, & eos qui trahuntur ad interitum liberare non cesses. & haec sit lex naturae, sequitur quod pro liberandis bonis externis proximi innocentis, teneatur occidere iniustum aggressorem,

Sup hoc lege doctrinam Ref. p. accedens, & ref. seq.

Sup. hoc in rel. praerit a §. sed difficultas & in alio §. eius not.

Sup hoc lege doctrinam Ref. seq.

Sup hoc in rel. praerit a §. sed difficultas & in alio §. eius not.

forem, cum aliter non potest innocentem liberare. Et confitetur per rationem quam adducit Papa in cap. illo *Dilecto*, adducto. Qui enim non auxiliatur proximo ad repellendam iniuriam, videtur iniuriantem favere, ac esse particeps culpæ, ideo tenetur vitare culpam, & provide si non possit aliter iniuriam proximi propulsiare, tenetur occidere aggressorem ne fiat particeps culpæ eius. Ita Faber.

RESOL. XXXV.

An liceat exponere propriam vitam pro defendenda amici vita, & bonis eius?

Est in corpore huius Resolutioni aliqui casus in exemplum supradictæ difficultatis adducuntur, & explanantur. Ex part. 5. tract. 4. Res. 28.

Sup contentis in hac Res lege doctrinam d. a. rum præcedentium Resolutionum.

§. 1. PRIMA opinio negat. Ita Durandus in 4. dist. 17. qu. 6. Richard. dist. 15. art. 2. q. 5. Gabriel dist. 16. q. 3. art. 1. not. 4. Paludanus dist. 15. q. 3. art. 12. concl. 3. Bellarm. de bonis operibus lib. 3. c. 8. 10. 3. asserentes de his, quæ ad vitæ sustentationem necessaria sunt, non licere elemosynam facere extremè indigenti. Vnde D. August. lib. de Mendacio, c. 6. sic ait, Si quis vitam corporalem pro vita corporali amici perdat, non diligit proximum sicut se ipsum, sed plusquam seipsum, quod doctrinæ regulam excedit. Et ratio est, quia, ut docet Scotus in 3. dist. 29. in arg. ad oppositum. Mensura est perfectior mensurato, sed dilectio sui est mensura dilectionis proximi, iuxta illud Matth. 22. Diliges proximum tuum sicut teipsum. Ergo nemo potest ponere vitam suam pro amico, quia ponet perfectius pro imperfectiori, quod repugnat rectæ rationi. Et ita hanc sententiam mordicus sustinet doctus Hurtado de Mendoza in 2. 2. dist. 144. sect. 4. §. 42. vbi statuit, peccatum esse aliquem mortem obire pro vita temporalia hominis privati sibi æqualis.

2. Secunda sententia affirmat. Ita Azorius tom. 3. lib. 2. c. 1. q. 2. Scotus de iust. lib. 5. q. 1. art. 6. Victoria in relect. de Homicidio, n. 25. Corduba lib. 1. qu. 38. ad 4. & alij: quia non est contra ordinem charitatis ponere vitam corporis pro amico: nam ordo charitatis exigit, ut bona gratia, vel virtutis prius velimus nobis, quam proximo; non tamen exigit, ut cætera bona, nimirum vel vitæ corporalis, vel famæ, vel honoris, vel bonorum temporalium prius velimus nobis, quam alteri proximo.

3. Tertia opinio distinguit. Ita Faber de restit. in 4. seni. dist. 15. qu. 3. dist. 52. c. 1. n. 41. vbi sic ait. Ego in hac re distinguendum puto, quod cum queritur, an quis licetè possit ponere vitam pro amico & bonis suis, hoc potest contingere duobus modis. Vno modo præcisè accipiendi vitam corporalem proximi, & bona eius externa præcisè, tunc est dicendum non licere, quia sic ageretur contra ordinem charitatis, & regula eius transgrediretur, quod nulli dubium est esse malum & illicitum, & hoc modo concludunt rationes pro secunda sententia. Alio modo potest considerari vita proximi corporalis, & alia eius bona externa simul cum aliqua virtute, pro qua servanda simul cum corpore & bonis proximi vita corporalis exponitur, ut pro servanda iustitia simul cum corporali vita proximi, nimirum, quia videt quis proximum iniuste interfici, & lædi in bonis, vel pro servanda pietate: ut cum quis videt patrem subire periculum mortis, & filius se exponit periculo mortis, ut patrem à morte tueatur. Et denique cum quis niritur saluare vitam corporalem proximi & bonorum, est actus pietatis, ut ait Scotus in 3. dist. 30. §. quantum ad hoc, in fine. Vnde pius est laborare pro vita corporali proximi saluanda, quia supponendum est, quod si est bonus, erit melior, & valebit sibi & aliis sua bonitas, & si est malus, supponen-

dum est quod corrigetur, hoc enim est pie iudicare, sicut interpretari semper melius, quando non est oppositum manifestum. Cum ergo pietas sit virtus, qui laborat pro servanda vita corporali proximi, laborat simul pro virtute servanda, & sic est licitum, & hoc modo concludunt rationes pro prima opinione, quæ est Soto & aliorum, in omnibus enim illis argumentis supponitur exponi vitam pro saluanda vita proximi simul cum aliqua virtute, saltem amicitia, quæ dato quod non sit virtus, est tamen virtuti coniuncta, ut proprietatis, vel ut effectus eius, & sic conciliatur D. August. qui contraria dixisse videtur, ponere enim vitam pro amici vita temporalis, sine aliqua virtute, videtur demerita. Ita Faber, & ante illum Valentia tom. 3. dist. 39. 4. punct. 3.

4. Quarta sententia est Petri Lotæ in 2. 2. qu. 26. art. 5. sect. 3. dist. 28. membr. 3. num. 15. vbi sic dicit. Ego tamen, perspectis utriusque sententiæ fundamentis, censeo hoc modo exponere vitam pro alio, quandoque esse opus egregiæ fortitudinis, & debitum esse exponatur pro Republica, quandoque esse laudabile, sed non debitum, ut si exponatur pro parte, aut pro amico, cum quo interueniat magna & honesta amicitia, sed quandoque etiam erit non laudabile, & inordinatum, ut si exponatur pro quocumque alio homine. In quo casu mihi probabilius apparet esse improvidentem vitæ effusionem & prodigalitatem, quæ culpa excusari non possit, multò potius quam si quis omnes facultates suas ignoto homini daret, qui manifestè esset stultus & prodigus; & hoc modo interpretor sanctum Thomam pro prima sententia allegatum, qui solum censet illicitam esse elemosynam de necessario vitæ, quando subtrahatur sibi, vel suis aequè indigentibus, nihil autem dixit, quando subtrahatur sibi, vel detur suis. Itaque solum comparavit se, & suos ex una parte cum extraneis; inter se autem & suos non fecit comparisonem. Permittit ergo opinari, fas esse subtrahere sibi vel detur suis, non tamen sibi, vel suis vel detur extraneis: inter suos autem veteris amicitia computari potest. Hæc Lotæ.

5. Sed quia secunda sententia affirmativa satis est probabilis, ex illa infero licere homini constituto in naufragio dimittere tabulam in qua potest evadere, ut alter eam apprehendat & salvetur, ut infra fulvis dist. 2. cetur.

6. Eodem modo fatentur hominem constitutum in extrema necessitate posse relinquere cibum vnicum, & necessarium, ut aliter eodem modo indigens cum sumat; & pari ratione censetur licitum occurrere hostibus, vel bestia furenti, ut interdum amicus evadat. Sic etiam licet non se defendere occidendo inultorem, quamvis possit. Item dicendum est, qui in bello equum habet, posse alteri tradere ad fugam capellendam, idem in itinere per media frigora, & niues vestem suam alteri præbere, & sic in similibus, vide Bouium part. 1. lib. 12. cap. 4. q. 4.

RESOL. XXXVI.

An liceat exponere propriam vitam pro alio inferiori bono, ut pro honore, & facultatibus? Ex part. 5. tract. 4. Res. 29.

§. 1. AD hoc dubium ita responderet Lotæ in 2. 2. dist. 28. membr. 3. n. 60. Duobus modis potest exponi vita periculo certo, & abique occasione spe. Vno modo negligendo medium quo conservari possit: Alio modo offerendo se evidenti mortis occasione, ut obiciendo se hosti parato ad interficiendum. Dico primò, priori modo licet negligere vitam